

HOOFDSTUK 8-04

De confrontatie tussen de regering-Trump en het Internationaal Strafhof (ICC): een strijd om soevereiniteit, internationaal recht en democratische normen

Inleiding

In juli 2026 kondigde de regering-Trump aan dat zij "alle beschikbare middelen" wil gebruiken om het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag verder te verzwakken of "te ontmantelen". De directe aanleiding is de mogelijkheid dat Amerikaanse militairen, functionarissen of bondgenoten onderwerp kunnen worden van onderzoeken of vervolging door het Strafhof.

Hoewel de Verenigde Staten het Statuut van Rome nooit hebben geratificeerd, betekent de nieuwe toon een verdere escalatie in een al jarenlang gespannen relatie tussen Washington en het ICC.

Deze ontwikkeling roept fundamentele vragen op over de verhouding tussen nationale soevereiniteit, internationale rechtspleging en de rol van de Verenigde Staten in de mondiale rechtsorde.

1. Historische achtergrond

De spanning tussen de Verenigde Staten en het ICC is niet nieuw.

Sinds de oprichting van het Strafhof in 2002 hebben opeenvolgende Amerikaanse regeringen, zowel Republikeins als Democratisch, moeite gehad met het idee dat Amerikaanse militairen of functionarissen door een internationale rechtbank zouden kunnen worden vervolgd.

Onder president George W. Bush werd zelfs de **American Service-Members' Protection Act** aangenomen, die de regering ruime bevoegdheden gaf om Amerikaanse militairen tegen ICC-vervolging te beschermen. Critici noemden deze wet destijds spottend de "Hague Invasion Act", omdat zij in theorie het gebruik van geweld niet uitsloot om Amerikaanse gevangenen uit Den Haag te bevrijden. Onder latere presidenten werd de toon vaak gematigder, maar de fundamentele terughoudendheid bleef bestaan.

2. Wat verandert onder Trump?

De regering-Trump kiest voor een veel scherpere benadering.

Volgens publieke verklaringen wil Washington:

- verdere onderzoeken naar Amerikanen blokkeren;
- onderzoeken naar bondgenoten, waaronder Israël, bestrijden;
- sancties uitbreiden tegen medewerkers van het Strafhof;
- de internationale legitimiteit van het ICC actief ondermijnen.

Deze koers gaat verder dan louter diplomatiek verzet en richt zich op het functioneren van de instelling zelf.

3. Argumenten van de regering

Voorstanders van dit beleid voeren verschillende argumenten aan:

- De Verenigde Staten hebben het Statuut van Rome niet geratificeerd.
- Amerikaanse burgers zouden daarom niet onder de jurisdictie van het ICC mogen vallen.
- Nationale rechtbanken zijn volgens hen voldoende in staat om eventuele misdrijven zelf te onderzoeken.
- Buitenlandse rechters zouden geen democratische verantwoording afleggen aan de Amerikaanse bevolking.

Vanuit dit perspectief is bescherming van Amerikaanse functionarissen een kwestie van nationale soevereiniteit.

4. Argumenten van critici

Critici stellen daar tegenover dat juist het bestaan van een internationaal strafhof bedoeld is voor situaties waarin nationale systemen tekortschieten of geen onafhankelijk onderzoek willen uitvoeren.

Zij vrezen dat:

- de internationale rechtsorde wordt uitgehold;

- straffeloosheid kan toenemen;
- het vertrouwen in internationale instituties afneemt;
- kleinere staten minder bescherming genieten wanneer grote mogendheden zich aan internationale regels onttrekken.

Voor hen is de geloofwaardigheid van het internationaal recht afhankelijk van de bereidheid van alle staten om zich, in beginsel, aan dezelfde normen te onderwerpen.

5. De relatie met Israël

De discussie over het ICC staat niet op zichzelf.

Het Strafhof onderzoekt ook mogelijke internationale misdrijven in de context van het Israëlisch-Palestijnse conflict.

De Amerikaanse regering beschouwt dergelijke onderzoeken als politiek gemotiveerd en als een bedreiging voor een nauwe bondgenoot. Voor veel Europese landen en mensenrechtenorganisaties geldt juist dat ook bondgenoten onder onafhankelijk juridisch toezicht moeten kunnen vallen.

6. Democratische betekenis

Deze kwestie raakt een fundamentele vraag:

Is een democratisch gekozen regering alleen gebonden aan haar eigen nationale rechtsorde, of ook aan internationale juridische normen?

Daarop bestaan verschillende opvattingen.

Een staatsrechtelijke benadering benadrukt nationale soevereiniteit en democratische legitimiteit. Een internationaalrechtelijke benadering legt meer nadruk op universele rechtsregels en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

7. Geopolitieke gevolgen

Een langdurige confrontatie tussen de Verenigde Staten en het ICC kan gevolgen hebben voor:

- de samenwerking tussen de VS en Europese bondgenoten;

- de geloofwaardigheid van internationale rechtsinstellingen;
- de bereidheid van andere staten om internationale verdragen na te leven.

Sommige waarnemers wijzen erop dat landen die kritisch staan tegenover internationale instituties zich door een dergelijke Amerikaanse opstelling gesterkt kunnen voelen. Tegelijkertijd blijven ook veel democratische staten vraagtekens zetten bij de reikwijdte en werkwijze van het ICC. Het debat is dus breder dan een eenvoudige tegenstelling tussen democratieën en autoritaire regimes.

8. Is dit een 'bliksemafleider'?

In je vraag suggereer je dat de aankondiging bedoeld kan zijn om de aandacht af te leiden van andere onderwerpen, zoals Iran of economische gevolgen.

Dat is een **mogelijke politieke interpretatie**, maar geen vaststaand feit. Er zijn vaak meerdere redenen waarom regeringen een bepaald onderwerp op een bepaald moment benadrukken. Zonder interne documenten of betrouwbare verklaringen is niet vast te stellen of afleiding het primaire doel was. In een historisch dossier is het daarom beter om dit als een analysevraag te formuleren dan als een conclusie.

Conclusie

De confrontatie tussen de regering-Trump en het Internationaal Strafhof is meer dan een juridisch geschil. Zij raakt de kern van het debat over de verhouding tussen nationale soevereiniteit en internationale rechtsorde.

Voorstanders zien het beleid als een noodzakelijke bescherming van de Amerikaanse democratische besluitvorming en van militairen en bondgenoten tegen een rechtbank die de VS nooit formeel hebben erkend. Critici vrezen dat een actieve poging om het ICC te verzwakken de internationale rechtsorde kan ondermijnen en het beginsel van gelijke verantwoording voor ernstige internationale misdrijven aantast.

Voor het **Trump Dossier 2015–2029** is deze ontwikkeling van belang omdat zij past binnen een bredere lijn waarin de regering-Trump kritisch staat tegenover internationale instituties en meer nadruk legt op nationale beleidsvrijheid. De uiteindelijke historische betekenis zal afhangen van de vraag of deze koers leidt tot een blijvende verschuiving in de verhouding tussen de Verenigde Staten en het systeem van internationaal recht, en hoe andere landen en internationale organisaties daarop reageren.